

ložene starosti. Te podpore so lajšale gorje ubogim revam, za katere prejšnji gospodarji niso imeli srca.

Poleg U. V. D. pa si je učiteljstvo ustanovilo še »Učiteljsko samopomoč« z blagim namenom po smrti člana priskočiti na pomoč njegovim zakonitim dedičem, da jih obvaruje pred neizogibno stisko. Saj čakajo ostale tedaj ogromni izdatki. Treba je poravnati razne račune, ki so se nakopičili za časa bolezni. Ob smrti pa je treba poravnati tudi ne baš male pogrebne stroške, a to takoj. Toda, kje vzeti za vse to potrebni denar? Ali ni tu brez odloga izplačana posmrtnina balzam na odprto, skelečo rano? In prav te posmrtnine hočejo nekateri skriti na polovico zato, da si z ostalo polovico okoristijo že pri življenju. — In te polovice naj izplača rezervni sklad U. S. Ne pomislijo pa, da je preraven in da mora služiti drugim, plemenitejšim namenom. Priskočiti namreč mora na pomoč, ko odnove do posmrtninski prispevki. Tu velja v polni meri staraj naš pregovor: »Dvakrat da, kdor hitro da«. Brez rezerv. sklada bi bila vsaka točnost in hitra pomoč izključena. Ako bi storilo vse članstvo svojo dolžnost brez odloga, bi bil rez. skl. res nepotreben. Zal pa temu ni tako. Bilanca lanskega leta je izkazala na prispevkih 72.162 Din zaostankov. Zaradi teh bi morali dediči v šestih smrtnih primerih čakati mesece in mesece, preden bi se v blagajni nabralo toliko prispevkov, da bi bilo mogoče jim sukcesivno izplačevati posmrtnine. Ali bi spriče takih netočnosti ne trpel ugled Samopomoči? Kdo bi ji še zaupal? Člani bi jo začeli opuščati, in zgodilo bi se, da bi oni, ki je ves čas njenega obstoja, torej nad 30 let, redno plačevali posmrtninske prispevke, ne mogel svojem iz tega naslova zapustiti niti pare. Ali bi bilo to prav? Menim, da ne! Zato naj vsi, ki jih mika ta ubogi sklad, puste, da more i nadalje izvrševati svojo vzvišeno nalogo. Res je sicer, da je vsakdo, ki je v kakršnikoli stiski, vreden pomilovanja, a poišče naj si drug vir, da ga reši iz mučnega položaja. Učiti, hran, in posojilnica ter razni drugi denarni zavodi so vedno in rade volje pripravljeni pomagati vsakemu, ki jim nudi zadostno garancijo. Tudi si more učiteljstvo ustanoviti razne »Podporne sklade«, ki naj mu bodo na razpolago, kadar jih potrebuje. Toda ti skladi morajo biti samostojni in neodvisni od U. S.

Kar se tiče predlogov, da bi bili stari člani oproščeni nadaljnjih prispevkov, so pri sedanjih razmerah vsi neizvedljivi. Izvedljivi bi bili le tedaj, ako bi rez. sklad donosal letno zadostne stalne obresti, zakaj le te je mogoče uporabljati v ta namen. Rez. sklad kot tak pa mora ostati nedotaknjen. Ker pa je sedanjí rez. sklad le nekako prometno sredstvo, ki mora biti blažajniku vsak hip na razpolo-

go, ne more biti govora o kakih stalnih, omejenih vrednih obrestih.

Vsi predlogi, ki zadevajo izpremembe paragrafa 13. pa so povsem na mestu. So namreč tovariši, ki namenoma čakajo na svoje 45. starostno leto. Tedaj se hitro včlanijo, plačajo minimalno pristopnino 50 Din in pridobijo so si pravice, ki jih imajo njih tovariši, ki že 25 let opravljajo delo usmiljenja do svojega bližnjega. — do svojega tovariša. Marsikaterikrat so s težavo plačali svoj prispevek, a oklevali niso, ker so vedeli, da odvrnejo s tem gorje, ki bi sicer sigurno zavladalo nad že itak prizadeto rodbino. Med temi pa so zamudniki brezbrizno in hladnokrvno porabljali dotične zneske v svoje osebne namene, ne zmenč se za trpeče vdove in sirote po umrlih svojih tovariših. To ni prav! Od takih, ne baš čednih spekulacij je treba odvreniti vsakogar s tem, da docela izprememimo ta paragraf. Najprej naj se določi starost, za pristop, ki naj bi bila 25. leto. Do tega leta so že, z malimi izjemami, skoro vsi tovariši pri kruhu. Kdor pristopi v tej starosti, plača le upravno ter prvi prispevek za posmrtnino, in njegovi dediči imajo s tem zasigurano 100% posmrtnino. Vsak pozneje vstopivši član pa bi moral, kar bi bilo najpravičneje, plačati vse prispevke in druga vplačila, ki so jih plačali njegovi enako stari tovariši, včlanjeni že toliko in toliko let pred njim. Ker pa narastejo ti prispevki v teku let na tako visoko vsoto, da bi jo novo vstopivši član le težko ali sploh ne zmož, naj bi njegovi dediči prejeli za toliko manjšo posmrtnino. Skoro do istega rezultata dovede račun, ako naj vsak novi član ob vstopu v zadrugo vplača za zamujeno leto po 12% tedanje posmrtnine ali, če tega ne zmore, naj bi njegovi dediči dobili le za 12% manjšo posmrtnino. Po tem ključu bi znašala posmrtnina n. pr. pri enoletni zakasnitvi le 98,8% pri 10 letni 88% in pri 25 letni zakasnitvi pa 70%. Komur je na tem, da preskrbi svojem čim večjo posmrtnino, se bo gotovo požuril in pristopil kot član k tej dobrodelni zadrugi čim preje. S temi eventualnimi doplačili oz. prihranki na posmrtninah pa bi se rez. sklad izdatno povečal. Sedaj bi bilo možno, stare člane oprostiti nadaljnjih prispevkov. Od katerega leta naj bi veljala ta oprostitve, bi določale obresti rez. kap. Ako bi nastal tu kak superplus, bi se mogel le-ta brez vsake škode nakazovati onemu »Podpornemu skladu«, ki bi tedaj že obstojal.

Če s tem člankom nisem ustregel temu ali onemu predlagatelju, naj mi ne šteje v zlo. Nisem storil tega iz slabega namena, ampak le za to, da ostanem U. S. obvarovana pred kakim prenapljenim korakom. Za vsak boljši predlog pa bomo vsi člani U. S. iskreno hvaležni. A. Sič.

Minister prosvete je pooblaščen, da za te spremembe in otvoritve, omenjene v točki 5., 6. in 7. tega paragrafa, izda vse potrebne narredbe in pravilnike.

8. Da sme zaradi neobhodno potrebnih redukcij oseb in dohodkov v narodnih gledališčih (ali pa vsled neobhodne potrebe, da se uravnovesijo specialni proračuni narodnih gledališč) že od 1. aprila 1933. razveljaviti pogodbe kontraktualnih članov, ki so veljavne do konca sezone 1932./33. in dalje.

Dodelitve. — Sreski šolski nadzorniki.

§ 29.

1. Nameščenci osnovnih, meščanskih, srednjih in strokovnih šol ne smejo biti dodeljeni izven šol, razen v ministrstvu prosvete, in ministrstvu za telesno vzgojo in pri bankih upravah, kakor tudi kot prosvetni referenti, delegati, lektorji in učitelji v tujini.

2. Stalni sreski šolski nadzorniki, kakor tudi vršilci dolžnosti tega poklica, v kolikor bodo nameščeni iz vrst učiteljstva meščanskih ali narodnih šol, bodo prejeli svoje plače iz kredita, ki je predviden za izplačilo dohodkov tega učiteljstva v poglavju za osnovno šolstvo pri dotičnih bankih upravah. Specialne doklade po § 293. II. odst. zakona o uradnikih z dne 31. marca 1931. prejmejo iz kredita, ki je odrejen za izplačilo specialnih doklad v poglavju doklad ministrstva prosvete. V kolikor bi bili ti nadzorniki nameščeni iz vrst profesorjev srednjih in učiteljskih šol, odpadejo njihove plače v breme odgovarjajoče partije proračuna za srednje šolstvo.

3. Ne glede na določbe čl. 1. in 2. uredbe št. 84.600 z dne 12. dec. 1931. se bodo sreskim šolskim nadzornikom izplačevali pavšalni potni stroški in dnevnice za dva redna pregleda šol po § 117. t. 2. zakona o narodnih šolah in na podlagi določbe p. br. 24.377/1930 in 31.884/1930. Pavšal znaša za dva letna pregleda terenskim razmeram ter številu šol in razredov primerno po 8000, 6000 ali 4000 Din. V mejah s proračunom odobrenih kreditov in po odredbi ministra prosvete. Ta kredit se ne more povečati.

Spremembe šolskega zakona. — Stanarine.

§ 30.

1. V zakonu o narodnih šolah se ukinejo, dodajo in menjajo odstavki in to:

V § 51. se menja in glasi »najmanjše in največje število učencev v posameznih razredih določa prosvetni minister.«

V § 84. se ukine zadnji odstavek in se zamenja z novim, ki se glasi: »Učiteljski pari, ki so v istem kraju, imajo pravico samo na eno stanovanje (odnosno eno stanarino) in dva za enega učitelja, a učiteljice, ki so poročene z neučitelji, nimajo pravice na stanovanje (odnosno stanarino) in dva.

Zadnji odstavek § 113. se menja in glasi: »V šolah z več nego 16 razredi v eni šoli je upravitelj oproščen pouka.

6. Šolski nadzorniki, ki so bili po zakonu o uradnikih iz leta 1923. prevedeni za oblastne šolske nadzornike, s pravico uradnika prve kategorije, smejo biti postavljeni za banske šolske nadzornike, tudi ako nimajo fakultetne izobrazbe.

Ostale odredbe.

§ 74.

5. Ministri smejo nastavljeni in premeščati uslužbenca svoje stroke v mejah skupnega števila in celokupnega kredita, ki je odobren s proračunom za osebne izdatke teh uslužbencev in to ne oziraje se na številčno stanje in višino kreditov odobrenih s istim proračunom v ministrstvu in posameznih bankih upravah ali finančnih direkcijah in njihovih področnih ustanovah in ostalih ustanovah.

6. Plače, izplačane po odlokih o službenih odnošajih, ki so bile ukinjene z razsodbami državnega sveta, se iztirjajo od uslužbenca, na katerega se nanaša ukinitve odloka.

Uradniki, ki so pripravljali take odloke in predložili v odobritev pristojnemu ministru ali za to pooblaščenemu organu, odgovarjajo pred glavno kontrolo za povračilo škode, ako

ni bilo zadostnih razlogov in jasno razvidnih zakonskih pogojev za izdajo takega odloka, in ako je nemogoče iztirjati povrnitev stroškov od uslužbenca, na katerega se nanaša ukinitve odloka. Odlok glavne kontrole je izvršen, ako ga v slučaju pritožbe odobri kasačijsko sodišče. Rok za pritožbo traja 15 dni.

Zaposlitve upokoencev.

§ 76.

1. Osební državni in samoupravni upokoenci ne smejo biti zaposleni od države in državnih podjetij. To se ne nanaša na upokojene univerzitetne profesorje, ki predavajo kot priznani znanstveniki na univerzi kot honorarni profesorji. Ne nanaša se na upokojene univerzitetne profesorje, ki delujejo kot tehnični strokovnjaki na reviziji kamasačijskih operativ, stenografi v narodnem predstavništvu, uradnike centralnega presbiroja kakor tudi ne na upokojence vojne invalide.

2. Osebnim upokoencem, državnim in samoupravnim uslužbencem v službi banovin in občin ali njihovih podjetij v poklicih, ki jim dajejo pravice do pokojnine, pripadajo, dokler jim ta služba traja, zmanjšani pokojninski prejemki, izvemši rodbinsko draginjsko doklado in to:

a) za četrtnino onim, katerih mesečni bruto dohodki od te zaposlitve znašajo od 600 do 1499 Din.

b) za tretjino onim, katerih mesečni bruto dohodki od te zaposlitve znašajo 1500 do 2499 Din.

c) za polovico onim, katerih mesečni dohodki od te zaposlitve znašajo od 2500 do 4999 Din.

3. Odredbe drugega odstavka tega §-a veljajo tudi za one državne upokoence, ki jim je pokojnina odmerjena po prejemkih po zakonih, ki so bili sprejeti pred 1. julijem 1923, ako znašajo njihovi bruto mesečni pokojninski prejemki več nego 3000 Din, ne računajoč pri tem rodbinskih draginjskih doklad. To velja tudi za upokoence vojne invalide, zaposlene od države, kakor tudi samoupravne oblasti, katerih mesečni prejemki znašajo več od 3000 Din, izvemši rodbinske draginjske doklade.

4. Upokoencem iz drugega odstavka tega §-a, kakor tudi upokoencem vojnim invalidom ne pripadejo pokojninski prejemki, ako znašajo njihovi dohodki zaradi zaposlitve od države ali samoupravne oblasti več nego 5000 Din.

Izpitne pristojbine.

§ 78.

1. Članom komisije za polaganje državnih strokovnih izpitov in višjih državnih strokovnih izpitov, kjer so ti uvedeni, ne pripada nagrada niti od države, niti od kandidata. Vsi predpisi posameznih zakonov, uredb in pravilnikov, ki so v nasprotju z določbami tega §-a, so s tem razveljavljeni.

Všetje časa v službeno dobo.

§ 80.

4. Ostala je stilizacija, ki predvideva priznanje vojnih let od leta 1912. do 1920. le zdravnikom in ne vsem državnim uradnikom.

5. Predpisi §-a 124. uradniškega zakona in §-a 131. zakona o državnem prometnem osebju se naj razumejo tako, da se za čas odrejen s temi predpisi, računa samo čas v aktivni državni službi in to po svojem efektivnem trajanju in da se v teh primerih ne more uporabljati odredba §-a 123. zakona o uradnikih in §-a 130. zakona o državnem prometnem osebju, po katerih se smatra započete pol leta za celo leto.

6. V §-u 132. zakona o uradnikih in §-u 138. zakona o državnem prometnem osebju se doda nova 5. točka, ki se glasi:

»5. S prestopom v državno službo v stroki, ki daje pravico do pokojnine, dokler traja služba. V primeru, da ta uslužbenec dobi pokojnino tudi od samouprave, ne sme uživati obeh pokojnin, marveč ima pravico izbrati eno od obeh.«

je ista neizogibna, če ne pride radikalna izprememba.

Mnogo ljudi to spoznava, toda zdi se nam, da je svet tako rekoč paraliziran, brez moči. Tudi oblasti so brezmočne napram tej nevarnosti. Izprašujemo se, zakaj države ne delajo, preden bo prepozno, a iste odgovarjajo, da narodi tega ne dovolijo. In medtem, ko se častništvo in moštvo prepira, se brodvodje potaplja.

Oni pa, ki razumejo, kar se godi, ne morejo gledati, kako svet počasi toda gotovo propada. Toda čudovito je, da oni, ki razumejo, ne delajo, oni pa, ki delajo, ne razumejo. Usoda mislecev je namreč ta, da so počasní v delu in ne zadosti odločni, da bi zasledovali političen konec.

Revolucionarne spremembe so vedno delo nagona in strasti množice, pri kateri je upor razumljiv zaradi trpljenja, toda množica, ista množica nikakor ni usposobljena, da bi sprejela vodilno vlogo. To je ravno naša tragedija.

Zbrali smo se vzgojitelji vsega sveta. Kako naj pomagamo človeštvu v tem nadvse težkem času? Občutek nemoči se nikakor ne sme dotakniti vzgojitelja. On mora pomagati mladi generaciji, da ustvari nov svet. V svoji politični eksistenci je človek življenja dozdaj kot bitje samo za sebe. Zdjaj se mora naučiti, da bo živl kot stanica v živečem organizmu. Tehnika je združila ves svet in vendar živimo, kot da so narodi v bistvu ločeni. Človeško življenje mora imeti, če govorimo s praktičnega in s filozofskega stališča, dvojnó lice: zunanje življenje dela, ki ga obdaja težka raznolikost in notranje življenje misli čuvstev, navdihov, želja in strasti. V tem, notranjem življenju čuti, da je življenje univerzalno.

Nesreča današnjega »časa strojev« pa je, da je človek oropan notranjega življenja in je primoran se zanimati pretežno za zunanje stvari, kajti notranji svet je zanj kakor pozabljene sanje.

Stroj ni slab, ni dober, lahko postane eno ali drugo kakor se ga pač uporablja. Eno in isto letalo lahko prinese v vsej naglici pomoč pokrajini, ki jo je zadela ta ali ona katastrofa, ali pa vrže bombe in isto docela opustoši. Jasno, da je letalo samo na sebi popolnoma nedolžno. Nova vzgoja naj pouči mladino, da je stroj dobrota, a ne prokletstvo za človeštvo. Nikakor ni potrebno, da ga odstranimo, a nad vse potrebno pa je, da se zavedamo, da človeštvo ni njegov suženj. Naraščajoča mehanizacija pa čim dalje bolj odvrača ljudi od notranjega življenja in tako je človeštvo v nevarnosti, da bo uničeno po svojih lastnih strojih.

Splošno mislijo, da je vzgojitelj brezmočen v tem kaosu sedanjega časa. Toda zakoni in upori nimajo ničesar ustvarjajočega. Zakoni samo potrdijo, oni ne ustvarjajo. Samo človek se lahko udeležuje, zato se za političnimi spremembami in ekonomičnimi rekonstrukcijami kaže »živeč« človek. Kadar govorimo o socialnem redu, o ekonomičnem sistemu, načinu vladanja, moramo razumeti, da se ti objekti lahko spremenijo neodvisno od človeka; toda skušajmo si predstavljati, da so nekega večera zginila vsa človeška bitja s tega sveta, in da je zemlja zapuščena. mesta prazna in knjige brez ljudi, ki bi jih brali. Kje naj bi bil socialen red, ekonomičen sistem? Vse bi zginilo z živim človekom, v katerem in za katerega obstoja, kajti socialni red, ekonomičen sistem in način vladanja so le odnošaji človeka napram človeku. Oni so ustvarjeni za človeka, oni obstojajo radi nje-

ga in izginejo z njim. Tu je velika moč vzgojitelja, ker ima opraviti s človekom prihodnosti in ne s sedanjim človeštvom.

Ko vas vidim tu zbrane, več kot 1700 vzgojiteljev, pripadajočih tolikim različnim narodom, vidim v duhu poleg vas tudi stotisoče otrok, na katere vi posredno in neposredno vplivate in na katere boste vplivali še v prihodnosti. To je moč vzgojitelja. Gre za generacijo prihodnosti, od katere je odvisen socialen red prihodnosti.

V tem težkem času krize ne pozabimo, da ne vzgajamo človeštva za sedanjo dobo, marveč osebnosti prihodnje dobe, ki se bodo morale prilagoditi prihodnosti. Zato je treba, da morajo vzgojitelji sami sebe prehiteti, kar je zelo težavna naloga. Treba je, da razumejo izpreminjajoči se položaj krog njih na ta način, da najdejo, česar išče in želi mlada generacija. Vzgojitelji morajo črpati iz življenja, ki je osnovano izven vsakdanjosti, na idealih in vrednotah, katere mi težje razumemo. Truditi se moramo, da to storimo in s tem pomagamo onim, ki so jih nam zaupali, da tako v naših malih pogledih in oplenitimo duševnost.

ADAM MILKOVIČ:

Pravljica iz gozda

Preden bom podal kratko informativno oceno Milkovičevega mladinskega dela »Pravljica iz gozda«, s katerim se je dostojno uvrstil med naše mlajše mladinske pripovednike, se mi zdi potrebno omeniti, da je tovariš Milkovič že več let eden najvidnejših sotrudnikov ameriške »Prosvete«. V tem listu objavlja svoje fantastične prispevke daljše vsebine, katerim se pozna bujna domišljija pisa-

Važne določbe finančnega zakona za l. 1933./34.

Iz celotnega zakona za leto 1933./34. posnemamo naslednje za učiteljstvo važne določbe:

Ministrstvo prosvete.

§ 26.

Prosvetni minister je pooblaščen:

1. Da sme na osnovi odlokov razdeljevati kredite, ki so odobreni za subvencijo in podporo do vsote 50.000 Din, v kolikor ni ta razdelitev izvršena že s proračunom.

2. Da sme na račun kreditov, predvidenih v proračunu za osebne izdatke za stalno osebje, nastavljeni kontraktualne uslužbenca in dnevničarje, a na račun odobrenih kreditov za kontraktualno in honorarno osebje nameščati stalno osebje, le da se s tem nastavljanjem ne prekorači število in vrsta predvidenih poklicev, kakor tudi ne višina odgovarjajočih zakonitih plač in kreditov.

3. Da sme izdati uredbo o klinikah medicinske fakultete univerz v Beogradu in Zagrebu.

4. Da sme najeti posojilo pri »Državni hipotekarni banki« v Beogradu za zgradbo novega posloja za žensko učiteljsko šolo v Beogradu in to v višini anuitet, določenih v ta namen v proračunu.

5. Da pretvori državno štirirazredno gimnazijo na Krku v popolno 8 razr. gimnazijo na ta način, da odpade vzdrževanje obstoječih višjih razredov na račun državnega proračuna.

6. Da otvori namesto višje samoupravne gimnazije v Beranah, višjo državno gimnazijo tako, da bo v tem kraju polna drž. gimnazija. Otvoritev polne drž. gimnazije se mora izvršiti v začetku šol. leta 1933./34.

7. Najkasneje do začetka šol. l. 1933./34. naj se spremenijo samoupravne (občinske) gimnazije v Daruvarju, Sinju, Kosovski Mitrovici in Svilanjcu v državne gimnazije.

Nekaj misli iz referatov priznanih vzgojiteljev na svetovnem pedagoškem kongresu v Nizzi

(Nadaljevanje.)

Glavne lastnosti sodobnega socialnega razvoja.

Živeča družba je v stalnem položaju razvoja. Od svetovne vojne dalje, pravi dr. James Mac Donald iz New Yorka, smo se z nekako čarovnjivo vede, znanosti in iznajdb nehote pretvorili v družbo svetovnega poleta. Napredovanja, znanosti, poudarja na drugi strani holandski vseuč. profesor dr. Van der Leeuw v svojem predavanju »The Task of Education in a World Crisis« — o nalogi vzgoje v svetovni krizi, da so bila že pred vojno tako obsežna, da so hotela uničiti daljave; vedno hitreje prometne zveze so pripomogle, da so se narodi sveta medsebojno družili in ni bil več daleč trenutek, ko bi vsi tvorili en sam organizem. Svetovna vojna pa je strmoglavila ta razvoj. Takrat je svetovno edinstvo postalo organska realnost, ko so se narodi dvignili v sovražnosti drug proti drugemu, ko so se trudili, da se medsebojno pogazijo in uničijo. Doba po svetovni vojni pa kopiči v tem oziru prav iste smrtne pogreške kot vojna sama. Vedno bliže in bliže prihaja zlo in se razširja vsepovsod. Naš svet, tako se nam zdi, nadaljuje učeni profesor, drvi neizogibni katastrofi naproti v tej ali onj obliki. Morda je katastrofa vnašanje nekaterih let, morda pa že nekaterih mesecev? Vendar